

ACC. N:R. M. 7720: 1-10.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: _____ Adress: _____
Socken: FALKENBERG Berättat av: 1:e postiljon
Charles Ewald Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Falkenberg

Adress: Stationsgatan 4, Falkenberg. Födelsedag: 3/10.

Vårfrudagen.	s. 1.
Fastlagen.	s. 1.
Påskan.	s. 2.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 3.
Kristi Himmelsfärdsdagen.	s. 3.
Pingst.	s. 4.
Trefaldighet.	s. 4.
Midsommar.	s. 4.
Marknader.	s. 5.
Jordbruk i Falkenberg.	s. 6.
Ljusingningsfesten .	s. 6.
Mårten.	s. 6.
Lucia.	s. 6.
Julen.	s. 7.
Nyåret.	s. 8.
Stjärngossar.	s. 8.
Källor i Falkenberg.	s. 10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

7720:1

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓Vårfrudagen

firades inte på något särskilt sätt. Inga uttryck om tranan e.d. Inte heller skulle man lägga sig vid dagsljus.

✓Fastlagen.

-Bröt ni björkris, som ni satte i vatten så att det slog ut till påsk?

-Nej!

-Risade ni varandra med ris?

-Ja, när man låg och sov väcktes man ibland av en risavbasning. I skolorna skulle eleverna ge läraren bullar på fastlagsmåndag, och så skulle läraren bjuda på kaffe, varefter vi lekte och dansade i skolsalen. Denna sed förekom såväl i folkskolan som flickskolan. Men allt eftersom elevantalet växte blev det för många bullar, och vi gav istället läraren 25 öre. 2-3-4 klassen i folkskolan käste i en sal. Gamla gummor började sälja bullar redan kl. 5 på morgonen. Det talade far om, men det minns inte jag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR

M. 7720:2.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påskan.

- Känner hr Moberg till uttrycket dymmeln?
- Nej, det är en sak som man inte talat så mycket om här uppe.
- Åt ni skärtorsdagskål eller påskgröt?
- Nej, inte det heller!
- Ansåg ni att mjölkmat var farlig att äta långfredagen?
- Nej!
- Hur färgades påskäggen?
- I hundkex, tobaksblad, lökskal, kaffesump, fernbock/rött/, som köptes på apoteken.
- Brukade ni rulla ägg eller knacka ägg?
- Ja, på Vallarna. Där var riktiga gropar, så tegelpannor behövdes inte. Regeln var ett öre för varje ägg. Man satte ut ett ägg, varefter de andra rullade sina färgade ägg. Vidare kampade man "udd mot udd" och "bak emot bak". Regeln var även här 1 öre om udden gick sönder eller baken.
- Talade aldrig någon om påskharen?
- Nej!
- Klädde ni ut er under påskan?
- Nej!
- Fäste ni stegar och ugnsrakor på ryggen på folk när det var skärtorsdag?
- Nej!
- Tände ni upp påskeldar?
- Ja! I älven på Månsgrundet tändes eldar. Några år hade vi eldar där, men sedan blev det förbjudet av hamnkaptenen. Det var Nederbyn och Överbyn som arrangerade eldarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7720:3

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin,
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-Skulle ni hålla er i stillhet på långfredagen?
-Ja. Och på alla fartyg flaggades det på halv stång den dagen.

√Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Var första maj den första vårdagen?
-Ja, det var det. Då gick vi ut och "tappade maj". Vi hade matsäck med oss, och så tappade vi en björk och drack saven. Skolorna hade ledigt hela 1:a maj. Så slog vi vatten på saven och tillsatte litet socker. Det skulle vara hälsobringande.
-Tände ni upp majeldar i det fria?
-Nej!
-Förekom utflykter 1:a maj?
-Vi gick åt Björnhult och Herting, där kraftstationen nu är.

√Kristi Himmelfärdsdagen.

-Den dagen skulle vi alltid segla till Marsten, en ö som ligger söderut. Det var den första seglingen som man gjorde för säsongen.
-Var Kristi Himmelfärdsdagen även 1:a metardagen?
-Nej!

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7720:4

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
-Soeken: Falkenberg Berättat av: Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

v Pingst.

- Tog ni in löv eller gröna kvistar till pingst?
- Ja, det gjorde vi alltid. Lövningen var egentligen det enda säregna som förekom vid pingst.
- Klädde ni sängarna med grönt?
- Nej!
- Gav barnen föräldrarna en pingstkrans?
- Nej!
- Företogs utflykter från staden?
- Nej!
- Klädde aldrig någon ung flicka ut sig till pingstbrud?
- Nej!

v Trefaldighet

firades inte på något särskilt sätt.

v Midsommar.

-Vi sade bara midsommar. Lövmarknad förekom inte. Hemmen brukade emellertid lövas i samma utsträckning som vid pingst. Lövgubbar förekom inte, inte heller midsommarbrudar eller midsommareldar. Majstång hade vi

1. på Vallarna
2. nere på Backarna mitt för Folkparken
3. på Gåsatorget.

Några stänger förekom inte på gårdarna i Falkenberg. Det enda fall med majstång på gården som jag känner till var Fältströms. Fältström var en Landskronabo som flyttade hit, och han brukade alltid resa majstång på sin gård. På torget eller på någon offentlig plats här i Falkenberg förekom inte majstång. Blinde Johan och Ahlgren brukade spela kring majstångerna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7720:5

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Moberg

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMarknader.

-De två största marknaderna hölls i april och i oktober. Då kom mycket med karuseller och skjutbanor. Från Småland kom de med baljor o.d., och från Västergötland kom knallarna. Det gick ofta hett till vid dessa stormarknader, ty här var många kältringar d.v.s. tattare, som gjorde affärer med hästar. Handlarna hade hållstallar. Här var I.P. Hallberg, Rörbeck, Hellman/dock inte släkt med domänintendent Hellman/, P.I. Lundberg. Slaktare och trädgårdsmästare stod framför Rådhuset, alla kreatur och laggkärl såldes på backen ovanför. De hade tittskåp, som man kunde få titta i, samt fonografer med lurar. En gammal blind gubbe stod och sålde visor. Han spelade dragspel och sjöng dessutom texten till, och så stod bönder och flickor runt omkring och lärde sig bitarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7720:6.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Adress:
 Socken: Falkenberg Berättat av: C. G. Moberg, 1:e postiljon
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1881 i Falkenberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordbruk i Falkenberg.

- Till fastigheterna hörde särskild jord, som inte fick säljas. Betesmarken hade invånarna på Backarna utanför Folkparken. Där släpptes korna på bete om somrarna. Borgmästaren hade två kor som betade där. En vaktpojke såg efter dem. På kvällarna kom korna tågandes i lång rad utan att någon såg till dem. De visste var de hörde hemma och gick in i sina respektive bås. Dethela var något av en idyll.

✓ Ljusinbringningsfesten.

- Jag var snickare 1898 innan jag kom till posten, men vi hade inte någon sådan fest.

✓ Mårten

- Vi firade Mårten med gäs men inte med svartsoffa. Det blev modernt först sedan restaurangerna kom till och började servera sådant. Gröt hade vi inte heller till Mårten. Mårten kallades inte för Lilla Jul, och några föreningar eller sällskap firade inte Mårten gemensamt.

✓ Lucia

firades inte mycket i min barndom. Det har kommit till på senare åren.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7720:7

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Moberg

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen.

-Förekom julmarknad i Falkenberg?

-Nej, den obligatoriska marknaden d.v.s. den tredje onsdagen i varje månad var den enda.

-Bakade ni själva?

-Ja, vi hade bakugn själva. Vi bakade stort bröd och småkakor. Varje barn skulle ha sin julhög med kakor. Vi slaktade också. Vi hade visserligen inte egen gris när jag växte upp, men min far hade haft. Vi bryggde också själva juldrickat.

-Hade ni julgran?

-Ja! Men dessförinnan hade folk julträd, ja, jag har t.o.m. själva tillverkats sådana! Min far lärde mig, och sedan har jag gjort efter. Julträd var rätt allmänna. Far dog 1912, och han hade också varit med och gjort julstjärnor till stjärngossarna!

-Satte ni upp nek åt fåglarna vid julen?

-Alltid.

-Hade ni halm på golvet?

-Mor berättade, att de haft halm inomhus.

-Vad hade ni för julmat?

-Grishuvud och långkål var huvudrätterna. Långkålen koktes först i fläskspadet, och sedan stektes den. Julklappar hade vi alltid, och de kastades in.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 7720:8.

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Fälkenberg

Berättat av:

Moberg

Charles Ewall 109 posttjän

Uppteckningsår: 1941

Född år

1881

i

Fälkenberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV✓ Nyåret

vakades in. Så skrev de ärtalet med krita på dörrarna. De sköt däremot a l d r i g in det nya året!

✓ Stjärngossar.

-I äldsta tid gick stjärngossarna på julafton, och sedan voro de närvarande vid julottan, men det har jag inte sett. Min far talade emellertid om det för mig många gånger. Så satt de framme vid koret, dessa gamla gubbar. Det var nämligen vuxna karlar som gick omkring och sjöng. De hade en stjärna, som kallades g l o b, men så småningom blev det förbjudet, ty de voro så fulla, att stjärnan höll på att ta eld. De gick utanför husen också, och där sjöng de:

-Se god afton här inne

så mången I är,

båd unga och gamla

som jorden hon bär .

Vi önska Eder alla

en fröjdefull Jul,

från alla olyckor bevara

bevara Er Gud.

Därefter började skådespelet, om de blevo inslöppta. Herodes befall-

de sin tjänare att ta fram en stol, varefter han satte sig. Han

befallde sedan tjänaren att bege sig ut i Osterlandet för att

söka efter den nyfödde judakungen. Tjänaren fick order att dräpa

alla små gossebarn, och inom tre dagar skulle han vara tillbaka.

Tjänaren försvann och kom sedan tillbaka och avlade rapport.

Han hade dräpt alla gossebarn, men Herodes frågade då, om han

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No 7720:9

Landskap: Halland

Upptecknat av: Walter Welin

Härad:

Adress:

Socken: Falkenberg

Berättat av: Moberg

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inte sett till de tre vise männen. Herodes befälde sedan sin tjänare att bege sig till Morielands konung, men strax därpå inträdde denne själv, svart i ansiktet. Herodes utbrast också, att han liknade mera en sotare än en konung, men denne utbrast med värdighet:

-Jag är ingen sotare, fast jag är svart.

Jag är en Herre och Konung från Morieland-

Därför bär jag en guldkrona röd!

Herodes befälde honom att falla på knä, vilket konungen från Morieland även gjorde. Så trädde de tre vise männen fram och sjöng några strofer. När det var gjort, vädjade den stolte Herodes till husets fru och undrade om det inte vankades något gott. Förställningen var över. Vanligen bjöd frun på vad huset förmådde, och slutligen sjöng alla i korus:

Haven tack, Haven tack,

för denne redliga skänk.

Denna skänk skall varda

Eder allom betänkt!

Dessa stjärngossar samlades alltid i L ö v g r e n s stuga. Därifrån gick de ut. De voro utklädda i vita skjortor. Konungen från Morieland var svart i ansiktet. Det var mest sjöfolk och hantverkare som deltog. Här fanns inte något annat än sjöfolk och krukmakare förr i Falkenberg. De fick i regel även pengar för sina uppträdanden. Men märk en sak - de gick i äldsta tid inte vid 13-helgen. De gick omkring j u l a f t o n, vilket ju är rätt anmärkningsvärt. Själv har jag aldrig sett dem, men min far talade ofta om dem. De gick strax efter 80-talet och under årtiondena innan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7720:10.

Landskap: Halland Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Adress:
Socken: Falkenberg Berättat av: Moberg
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Källor i Falkenberg.

-Här var många källor förr. För det första hade vi Sahlbergs, belägen vid Valskvarnens sydöstra hörn, för det andra Liljensens i tomten nr 109 eller där Hallands Centralförening har sitt magasin, för det tredje Beckvalls vid Kjellbergs bryggeri samt för det fjärde Ståls källa i nuvarande Hvitans tomt. Där hämtade falkenbergarna sitt vatten. De sade också, att "Moster Lindgren", en barnmorska hämtade barnen där. Så sa' de vuxna till de små, när dessa voro nyfikna. Två flickor i 7-8-årsåldern försökte en gång tömma en källa för att -få tala med de små barnen!!

Skriv endast på denna sida!